

Eric Volant

İntiharlar Sözlüğü

Türkçesi: Turhan Ilgaz

İÇİNDEKİLER

KAVRAM

Açlık Grevi.....	21	Kaçış.....	157
Adanış.....	22	Kadınlar.....	157
Akıl Hastalığı.....	25	Kahramanlık.....	160
Akılıcı İntihar.....	26	Kamikaze.....	160
Alkoliklik.....	28	Kurban.....	168
Anoreksiya.....	33	Kurumlaşmış İntihar.....	170
Araçlar.....	37	Kutsal Kitap.....	170
Aşırı Davranışlar.....	40	Medeni Hal.....	188
Başarısızlık.....	48	Medya Organları.....	188
Belçika.....	50	Melankoli.....	192
Budacılık (Budizm).....	54	Merhamet.....	193
Bulimiya.....	55	Mezar.....	194
Bunalım.....	56	Oyun.....	211
Cinsiyet.....	64	Özerklik.....	213
Çile.....	67	Özgeçilik.....	215
Depresyon.....	75	Özgürlük.....	216
Dışlanma.....	77	Özkıyım.....	218
Din.....	79	Psikolojik Otopsi.....	224
Etik.....	91	Risk.....	228
Ev.....	105	Sati.....	239
Folklor.....	110	Seppuku (Harakiri).....	247
Gençler.....	115	Sıkıntı.....	249
Genetik.....	117	Stoacılık.....	254
Göç.....	120	Suç.....	257
Güven ve Gizlilik.....	122	Suçluluk.....	257
Hapishane.....	126	Şehitlik.....	258
Harakiri.....	127	Tabu.....	259
Haraç.....	127	Taedium Vitae.....	260
Hayvanlar.....	127	Tarih.....	261
İklim.....	137	Tarikatlar.....	262
İngiliz Hastalığı.....	137	Toksikomani.....	265
İntihar (Tanımlar).....	138	Toplu İntihar.....	266
İntihar (Terminoloji).....	139	Tutuklular.....	272
İntihar Girişimi.....	142	Utanç.....	273
İntihar Hakkı.....	143	Ütilitarizm (Yararcılık).....	274
İntihar Sözleşmesi.....	146	Veda Mektupları.....	281
İntihar Tipolojileri.....	146	Yardım Gören İntihar (İntihara Yardım).....	296
İntiharda Eşlik.....	150	Yarı İntihar.....	301
İntiharla Sonuçlanan Cinayet.....	150	Yas.....	303
İokaste.....	151	Yaş.....	307
İstatistikler.....	151	Yaşlılar.....	307
İşsizlik.....	152	Yerliler.....	309
Japonya.....	154	Zebur (Talmud).....	313
Junshi.....	156	Zorunluluk.....	314

KİŞİLER

ADLER, Alfred.....	24	DAZAI, Osamu.....	71
AÍAS (Ajax).....	25	DEBORD, Guy.....	72
ALKESTİS.....	28	DELEUZE, Gilles.....	74
ALEMBERT, Jean Le Rond d'.....	29	DEMOKRİTOS.....	75
ALLENDE, Salvador.....	29	DIDEROT, Denis.....	78
ALLILUYEVA, Nadya.....	29	DİDO.....	79
ALTMANN, Lotte.....	30	DONNE, John.....	82
ALVAREZ, Alfredo.....	30	DÖBLIN, Wolfgang.....	82
AMÉRY, Jean.....	30	DOUGLAS, D. Jack.....	82
ANNİBAL.....	33	DRIEU LA ROCHELLE, Pierre.....	83
ANTİGONE.....	34	DURKHEIM, Émile.....	84
AQUIN, Hubert.....	35	ENSSLIN, Gudrun.....	86
ARBUS, Diane.....	38	EPİKTETOS.....	87
ARİADNE.....	38	EPİKÜROS.....	88
ARİSTOTELES.....	39	ERASMUS.....	89
ARRİA (Prisca).....	39	ERDMAN, Nikolai.....	90
AUGUSTINUS, Aziz.....	40	FLAUBERT, Gustave.....	109
BAADER, Andreas.....	45	FLINKER, Robert.....	110
BAADER-MEINHOF.....	46	FORTIN, Dédé.....	111
BAECHLER, Jean.....	47	FREUD, Sigmund.....	111
BAYET, Albert.....	49	GARY, Romain.....	113
BENJAMIN, Walter.....	51	GIROUARD, Gaétan.....	118
BÉRÉGOVOY, Pierre.....	52	GOEBBELS, Joseph.....	118
BETTELHEIM, Bruno.....	52	GOETHE, Johann Wolfgang von.....	119
BOUTIN, J. Raphaël.....	53	GOLLAN, Frank.....	120
BRUNET, Gilbert ve Edith.....	54	GÖRING, Hermann.....	120
BRUTUS, Junius.....	54	GROSS, Otto.....	121
BUFFET, Bernard.....	55	HABSBURG, Rodolphe de.....	125
CALLAS, Maria.....	59	HALBWACHS, Maurice.....	125
CAMUS, Albert.....	59	HEGESİAS, KİRENELİ.....	129
CASSIUS, Gaius Longinus.....	61	HEMINGWAY, Ernest.....	130
CATO (Utica'lı), Marcus Porcius.....	61	HEMLOCK TOPLULUĞU.....	130
CAUCANAS-PISIER, Paula.....	62	HERO İLE LEANDROS.....	131
CELAN, Paul.....	62	HILLMAN, James.....	132
CHAMPAGNE, Maurice.....	63	HIMMLER, Heinrich.....	133
CİCERO, Marcus Tullius.....	63	HITLER, Adolf.....	134
CIORAN, Emil Michel.....	65	HOLBACH, Paul Henri Thiry, Baron d'.....	135
COBAIN, Kurt.....	66	HUET DE FROBERVILLE, Barthélemy.....	135
COHEN, Albert.....	66	HUME, David.....	136
CORNELIA.....	66	HUTCHENCE, Michael.....	136
CREECH, Thomas.....	67	İPHİGENİA.....	151
CREVEL, René.....	67	İTAMİ, Juzo.....	153
DAGERMAN, Stig.....	69	JANKÉLÉVITCH, Vladimir.....	154
DALIDA.....	69	JEFFRIES, Cynthia.....	155
DANTE ALIGHIERI.....	70	JOFFE, Adolf.....	155

JONGLEUX, Nicolas.....	156	PLİNĪUS (yaşı).....	222
KAMMERER, Paul.....	162	PLİNĪUS (genç).....	223
KANT, Immanuel.....	163	PLUTARKHOS.....	224
KEVORKIAN, Jack.....	164	PYRAMUS VE THĪSBE.....	225
KIERKEGAARD, Søren.....	164	PYTHAGORAS.....	225
KLEIST, Heinrich von.....	165	RALEIGH, Sir Walter.....	227
KLEOPATRA.....	167	RASPE, Jan-Carl.....	227
KOESTLER, Arthur.....	167	RAZĪAS ya da RAZĪS.....	228
KOSIŃSKI, Jerzy.....	168	ROBECK, Johann.....	233
KRÚDY, Gyula.....	168	RODRIGUEZ, Sue.....	234
LA METTRIE, Julien Offray de.....	173	ROUSSEAU, Jean-Jacques.....	235
LANDSBERG, Paul Louis.....	173	SANDS, Bobby.....	238
LE GUEN, Véronique.....	175	SCHNITZLER, Arthur.....	238
LEVI, Primo.....	176	SCHOPENHAUER, Arthur.....	239
LOCKE, John.....	178	SCHUMANN, Robert.....	241
LUCANUS.....	178	SEBALD, W. G.....	241
LUCHENI, Luigi.....	179	SEBERG, Jean.....	242
LUCRETIA.....	180	SELANCOUR, Étienne Pivert de.....	242
LUCRETIUS.....	180	SENECA.....	244
LYON AŞIKLARI.....	182	SHAKESPEARE, William.....	246
MALRAUX, André.....	183	SIDNER.....	248
MANN, Klaus.....	184	SIMENON, Marie-Jo.....	248
MARCUS ANTONĪUS.....	185	SINDBAD.....	249
MARCUS AURELĪUS.....	185	SOKRATES.....	249
MARX, Eleanor.....	187	SPEIJER, Nico.....	250
MASARYK, Thomas.....	187	STAËL, Madame de.....	250
MASSIEU, Mario Ruiz.....	187	STAVISKY, Sacha.....	252
MEINHOF, Ulrike.....	190	STEKEL, Wilhelm.....	253
MENNINGER, Karl Augustus.....	193	TEKLA, Azize.....	263
MICHELSTAEDTER, Carlo.....	195	TOMMASO, Aquino'lu.....	263
MILLER, Arthur.....	195	TRISTAN VE ISOLDE.....	271
MĪŞĪMA, Yukio.....	196	TUCHOLSKY, Kurt.....	272
MĪTHRADATES, VI.....	197	UTELER.....	273
MONROE, Marilyn.....	197	VAN GOGH, Vincent.....	275
MONTAIGNE, Michel de.....	199	VETSERÁ, Marie.....	287
MONTESQUIEU, Charles de.....	201	VERGĪLĪUS.....	288
MONTHERLANT, Henri de.....	202	VOGHERA, Giorgio.....	288
MORSELLI, Enrico.....	203	VOLTAIRE.....	289
MOUAWAD, Wajdi.....	204	WERTHER.....	292
NERVAL, Gérard de.....	205	WILHOEFFT, Charlotte.....	292
NIETZSCHE, Friedrich.....	207	WOOLF, Virginia.....	292
OĪDĪPUS.....	210	YAHUDA ĪSKARYOT.....	295
PALACH, Jan.....	220	YOURCENAR, Marguerite.....	311
PASCAL, Christine.....	220	ZAVATTA, Achille.....	313
PAVESE, Cesare.....	220	ZWEIG, Stefan.....	314
PETRARCA.....	221		
PLATH, Sylvia.....	221		
PLATON.....	222		

A

AÇLIK GREVİ. Toplumdaki haksızlıkları ya da hak mağduriyetlerini protesto amacıyla kamunun ya da yetkili mercilerin dikkatini çekmek üzere ve gerektiğinde ölüncüye kadar her türlü beslenmeden gönüllü olarak feragat etmek olan açlık grevi, bir bireyin ya da, daha genel olarak, bir grup insanın kendileri veya başkaları için özel bir kazanım elde etmeyi hedefledikleri bir tür kamusal şantajdır. Siyasi türde bir stratejidir ve amacı da pasif haldeki duyarlıkları uyandırmak, bir şeyleri harekete geçirmektir. Bütün çareler tükendiğinde ya da başka türlü pazarlık yolları tıkandığında, açlık grevi davanın kazanılması amacıyla nihai bir başvuru oluşturmaktadır. Her türlü sözel iletişim yararsız hale geldiğinden, açlık grevi her ne kadar kendine uygulanan bir şiddet olsa da, başkalarına karşı şiddet içermeyen aşırı bir davranış* aracılığıyla durumun denetimi ele geçirilmek istenir. Grevciler zayıf bedenlerini güçsüz konumlanışlarının simgesi olarak sergilerler. Kendilerini kurbanlar olarak göstermek suretiyle kamuoyunu alarma geçirmeye, yetkilileri sarsabilecek ve onları politikalarını değiştirmeye zorlayabilecek yoğun bir merhameti* kışkırtmaya çalışırlar. Kamusal vicdana yönelik bu gösterisel çağrı ancak kamuoyunun gerçek bir erke

sahip olduğu ve yönetenlerin kararlarında ağırlık taşıdığı siyasi rejimlerde mümkündür. Yurttaşların merhamet duygusu aracılığıyla yetkili merciler üzerinde uygulanan baskı ancak bireylerin hayatına değer verilen ve insan hayatına her türlü saldırının nefret uyandırdığı toplumlarda etkili olabilir. Totaliter rejimlerde ve yoksul ülkelerde, açlık ve ölüm her gün karşılaşılan şeylerdir. Bir açlık grevi, burarlarda dikkat bile çekmeyecek, ayaklar altına alınmış hakları talep edebilecek ya da önemli toplumsal değişimler yaratabilecek bir halk seferberliğine yol açmayı başaramayacaktır. Bir açlık grevinin nedeninin doğru ya da yanlış olduğuna kamuoyu karar verir. Gerçekten de nedeninin doğru olması yetmez, aynı zamanda halkı, durumun ivediliğine ve grevcilerin güvenilirliğine ikna etmek de gerekir. Grevciler, ölüm karşısında gerilemeyerek girişimlerinin sonuna kadar gitmeye hazır görünmek zorundadırlar. Buna karşılık grevcilerin nedenleri ne kadar meşruiyet taşırsa taşısin, önceden kaybedilmiş gibi görünmemelidir, davanın kazanılma şansı fazla olmalıdır. Bu yüzden kamuoyunu etkilemek için medya desteği kaçınılmazdır çünkü daha sonra o kamuoyu yetkililer üzerindeki gücünü kullanarak onları boyun eğmeye zorlayacaktır.

Açlık grevi bir yandan da simgesel türden bir eylemdir. İyi düzenlenmiş bir ritüel sayesinde, ortak imgeseli etkilemek üzere açlığı teşhir eder. Grevcilerin zayıflamış yüzleri, egemen grupların avantajlarının en büyük kısmını sahiplenirken güçsüz olanlara yalnızca kırıntıları bıraktıkları, gerileyen bir toplum yapısını açınlar. Sanki şöyle demektedirler: Bizi bu açlığa kendimiz değil, toplum mahkûm ediyor, sistemin mükellef sofrasında beslenen siz tuzu kurular mahkûm ediyorsunuz; mezarımızı kazan biz değiliz, toplumdur! Açlık grevi, en güçlülerin çıkarları üzerinde temellenmiş bir toplumsal düzenin radikal bir şekilde çiğnenmesidir. Hak yiyicilerin yenmeyi de yedikleri doymak bilmez bir dünyada, açlık grevi etik türden bir kaygı uyandırır. Toplum vicdanını uyandırır ve onu, devletin temel politikalarını ve yurttaşların somut yaşam koşullarını sorgulamaya iter. Açlık, radikal bir deneyimdir. Bir yandan, doğduğumuz sırada duyumsadığımız ve belleğimizin unutmayı reddettiği o başlangıçtaki duyuma dönüşü oluşturur. Öte yandan, ölüme sıkı sıkıya bağlı bir deneyimdir. Aç olanların aşırı zayıf bedenleri cesetleri andırır. Ölüm süreci başlamıştır. Özel hak taleplerinin ötesinde, grevciler dünya üzerindeki açlığı ve adalete susamışlığı simgelerler. Olmak eksikliğini, yaşamak eksikliğini, bir yırtığı, açık bir yarayı dile getirirler. “Aç olmak, aç olduğunun bilincine sahip olmaktır, açlığın dünyasına atılmış olmaktır” (J.-P. Sartre).

Açlık grevi, kamuyu merhamete ve yönetenleri de değişmeye çağırarak etik bir işlevi yerine getirir. Sistemdeki adaletsizliklere ve yapısal değişikliklerin ivdiliğine işaret eder. Kamuoyu tarafından bakıldığında, seslerin kendilerini duyurabilmeleri ve grevciler ile mevcut iktidar

arasında aracılık etmeleri başat önem taşır. Bu rol, kiliselere ve toplumsal gruplara düşmektedir. İlgili yetkili mercilere düşen etik görev, kısa vadede, greve konu olan nedeni yeniden gözden geçirmek ve gerektiğinde uzman ellere aktarmaktır. Yeni ve daha tarafsız bir bakış, ilk ağızda çıkışsız gibi görünen idari ve hukuki, siyasi ve ekonomik problemlere özgün çözümler getirmeyi başarabilecektir. Böylece gereksiz ölümler önlenilecektir. Daha uzun vadede, yasalarda bazı reformlar ya da mevcut yasaların daha adil bir şekilde yorumlanıp daha akıllıca uygulanması düşünülecektir. Söz konusu hükümetten haklı olarak beklenen en önemli dönüş, onu toplulukların ya da toplumsal grupların ihtiyaçlarına yaklaştıracak olan yakınlık politikalarının kurumlaştırılmasıdır. Grevcilerin kendilerine gelince: Durumu dikkatle gözlemeleri ve çözümlenmeleri önem taşır. İnsanın kendi yaşamıyla oynadığı bu yüksek risk içeren alanda hiçbir şey doğaçlamaya emanet edilemez. Kamuoyunun, grev nedenini büyük ölçüde doğru bulma ve merhamet duygusuyla etkilenme şansının bulunduğu, yetkililerin konumlarını gözden geçirebileceklerine inanmak için yeterli nedenler gerekir. Açlık grevinin etkili olabilmesi onun akılcılığına ve simgesel gücüne bağlıdır ama yön değiştirmelere açık bir toplumsal konjonktür, stratejik bir yer ve toplum vicdanını harekete geçirebilecek bir ritüel de gereklidir. Bir açlık grevinin, özellikle de uzun sürme ihtimali varsa, beden ve akıl sağlığı için yaratacağı geçici ya da kalıcı zararların doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Beri yanda, bu fazlasıyla siyasi ve simgesel stratejiden her türlü ciddi risk öğesini dışlamak da mümkün değildir, aksi takdirde başarı-

sızlığa uğramış olacaktır. Açlık grevi, gerçekten gönüllü ölüme yol açsa bile, insan varoluşuna özgü ikircikli nice başka edimler gibi, iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, duygu yüceliği ile kısmi çıkarların kaçınılmaz bir şekilde birbirine karıştıkları bir eylem olarak kalmaktadır. “Eğer adaletsizliğe uğradığını düşünen bir ulusun kendisini ezenlere savaş açmasına ve dolayısıyla da çok sayıda cinayete neden olmasına izin veriliyorsa, adaletin sağlanması yönündeki ortak bir amacı paylaşan insanların, bu amaç uğruna başkalarının yerine kendi hayatlarını adanmaları nasıl yasaklanabilir? İncil ahlakına bunlardan hangisi daha yakındır: Adaleti elde etmek uğruna öldürmek mi, yoksa adaletin başkalarına da tanınması için ölümü göze almak mı?” (E. Robillard, *Québec Blues: Reflexions chretiennes sur le suicide* [Québec Blues: İntihar Üzerine Hıristiyanca Düşünümler], Montréal, Paulines, 1983, s. 163). Gönüllü ölümün ya da ölme tehdidinin arkasında, çoğu kez bireylerin ya da grupların, yapılanmaların ya da toplumsal münasebetlerin itiraf edilmemiş sorumlulukları şekillenir. Açlık grevini gizli bir cinayet haline getirmeksizin, Durkheim’ın* tanımı uyarınca onu özgecil bir intihar ya da bir adanış* gibi düşünmek mümkündür. Açlık grevi nihai bir çılgıktır ve insanlığa seslenişindeki şiddetle dayanılmaz konumlanışları duyurmak istemektedir. Bu dünyanın ızsızlığı içinde bağırın bu “ilahî” ses bizi zihniyetleri ve kurumları değiştirmeye çağırılmaktadır.

Bkz. *Etik, İntihar Tipolojileri, Medya organları*

ADANIŞ. Halbwachs* intihar ile adanış arasındaki ortak noktaları ve farklılıkları

belirtilir: “İntihar eden kişi, kendini adayan kişi gibi, yalnız kendine kulak vermektedir. Hem biri hem de öteki, nedenleri kolektif temsiliyet ya da deneyimlerde yatan bir edimi infaz etmektedir. Ama toplum, kamusal olarak örgütlediği adanışa yön verir, bunun sorumluluğunu üstlenirken, intihara müdahil olduğunun söylenebilmesini arzu etmez. Onu salık vermiş ya da anıştırmış olsa da, sahiplenmek şöyle dursun, kendi istencinin ya da anıştırmalarının bir dışa vurumu olarak fiil bir kez gerçekleşti mi, onu reddeder: Bunu istemiş olan o [toplum] değildir” (*Les causes du suicide* [İntiharın Nedenleri], s. 475). Baechler’e* göre, adanış eyleminde, özne yaşamını başkaları için ya da bir neden uğruna vermektedir. Kendini adama özne bir başkasının yerine öldüğünde –örneğin Rahip Kolb, Auschwitz’de, doğru dürüst tanımadığı ama yaşamının bekâr olan kendisinininkine kıyasla daha önemli olduğunu düşündüğü ölüme mahkûm edilmiş bir babanın yerini aldığında– doğrudan bir edimdir. Hayatını, bir değere duyulan saygıdan ötürü ve sonuçlarını dikkate almaksızın feda etmek de mümkündür. Adanış, o zaman araçsal bir nitelik kazanır. 1903’te doğup 1944’te ölen, İkinci Dünya Savaşı’nda sosyalist bir direnişçi olarak çarpışmış öğretmen ve gazeteci Pierre Brossolette’in durumu budur. Paris’te Almanlar tarafından tutuklandığında, önemli sırları işkence altında düşmana vermemek ve daha başka hayatları ölüm tehlikesiyle karşı karşıya getirmemek için kendini gestapoya ait bir binanın penceresinden aşağıya atmıştır. “Kısacası, izledikleri amacın gerçekleştirilmesini doğrudan sağlayan adanışlar ve bireysel adanışın tek başına gerçekleştiremeyeceği bir amaç uğruna başvuru olan araçlar olarak ortaya

çıkan adanışlar vardır” (J. Baechler, *Les suicides* [İntiharlar], s. 225).

Bkz. *Din, İntiharda Eşlik, İntihar Tipolojileri, Kamikaze, Sati, Şehit*

ADLER, Alfred (1870-1937). 7 Şubat 1870’te, Viyana banliyösünde Yahudi bir ana-babanın çocuğu olarak dünyaya geldi. 1895’te Viyana Üniversitesi’nden hekimlik diplomasını aldı. Tıp mesleğine göz hekimi olarak başladı ama çabucak genel tıp alanına atıldı. 1907’de psikiyatriye yöneldi. Viyana Psikanalitik Derneği üyesi olduysa da 1911’de, Freud’un* düşüncesiyle kuramsal yönden ters düştüğü için dokuz meslektaşıyla birlikte istifa ederek Bireysel Psikoloji Derneği’ni kurdu. Birinci Dünya Savaşı sırasında Viyana ordusunda hekim olarak önce Rus cephesinde, ardından da bir çocuk hastanesinde görev yaptı. Savaştan sonra, devlet okullarına bağlı kliniklerde ve eğitimcilerin yetiştirilmesinde son derece etkin oldu. Long Island Tıp Fakültesi’nde misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. Aberdeen Üniversitesi’nde ders vermek üzere gittiği İskoçya’da 28 Mayıs 1937günü geçirdiği kalp krizi sonucunda öldü.

Adler’in intihar konusundaki tutumunu bireysel psikoloji kuramı içinde konumlandırmak gerekir. Bu kurama zamanının insana ilişkin kültürel modeli ve Nietzsche’ci güç istencine yakın duran, “kişinin birliği” ve “kurgusal erkeklik” izleği egemendir. İnsan kişiliği bir ve bölünmezdir. Mükemmelleşmeye ya da kendi’nin gerçekleştirilmesine yönelen içsel bir güç tarafından itilmektedir. Bu güç onu “sanki” gelecek daha şimdiden ellerindeymiş “gibi” eylemeye götürür. Bununla birlikte, bütün insanlar, az ya da çok, onları projelerini bütünüyle gerçek-

leştirmekten alıkoyan belli bir “aşağılık duygusu”yla yaralıdır. “Organik” aşağılık duygusu, fiziksel ya da anatomik türden zafiyetlere bağlıyken “psikolojik” aşağılık duygusu başkalarının bizim hakkımızda oluşturdukları ya da bizim bizzat kendimiz hakkında oluşturduğumuz olumsuz yargılardan kaynaklanır. “Sanki” yeterli değilmişiz “gibi” düşünür ve eyleriz. Adler’in eserleri arasından şunları sayalım: *Le temperament nerveux* [Nevrotik Yapı Üzerine] (1912), Paris, Payot, 1948; *Connaissance de l’homme* [İnsanı Tanıma Sanatı] (1927), Paris, Payot, 1949; *Le sens de la vie* [Yaşamın Anlamı ve Amacı] (1933), 1950. Bkz. H. L. ve R. R. Ansbacher, *The Individual Psychology of Alfred Adler* [Alfred Adler’in Bireysel Psikolojisi], New York, Harper and Row, 1964.

İntihara eğilimli kişi patolojik nitelikte derin bir aşağılık duygusunun pençesindedir. Kişisel zorluklarının üstesinden gelmek ve geleceğe doğru uzanmak için fazlasıyla zayıf olduğu inancındadır. Toplumla, yakınlarıyla ya da eğitimcileriyle olan tüm bağlarını keserek, her türlü “toplumsal ilgi”sini giderek kaybeder. Bir ideali hedef almak ve hayatta kendine bir yol açmak için gerekli saldırganlığını kendi kişiliğine yöneltir. Kendi “yaşam tarzı” içinde küçük düşme, tabiyet, kendine eziyet ya da mazoşizm üstünlük duygusuna ve uygulanmasına baskın çıkmaktadır; ama kendini öldürürken, onu içten yaraladığını düşündüğü bir başka kişiye saldırmak istemesi de pekâlâ mümkündür. Bknz. A. A. Leenaars, *Suicide Notes. Predictive Clues and Patterns* [İntihar Notları. Belirtici İpuçları ve Örnekler], New York, Human Sciences Press, 1988, s. 65-72.